

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym w dniu 10 marca 2015r. **powód G. J.** domagał się przywrócenia stanu zgodnego z prawem przez usunięcie z terenu swoich działek oznaczonych nr (...); (...) położonych w B. i stanowiących nieruchomości objętą księgą wieczystą (...) - urządzeń infrastruktury energetycznej należących do pozwanego w postaci linii energetycznych 220 kV i 400 kV oraz słupa. W uzasadnieniu wskazał, że urządzenia zostały one zlokalizowane na nieruchomości bezprawnie bez wymaganej zgody właściciela.

Ponadto wniósł o zasądzenie od pozwanego kwoty 5700 zł. tytułem wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości w zakresie eksploatacji wyżej wymienionych urządzeń przesyłowych za okres 10 lat poprzedzających datę wystąpienia z żądaniem o zapłatę, podnosząc, że istniejąca w obrębie nieruchomości infrastruktura energetyczna pozwanego w poważnym stopniu ogranicza możliwość efektywnego korzystania z działek w sposób zgodny z zamierzeniami powoda, przede wszystkim na cele budowlane (pozew z pismem z dnia 12 czerwca 2015r. - por. k. 69)

Pozwany (...) **S.A. w K.** wnosil o oddalenie powództwa w całości .wskazując na swoją dobrą wiarę, oraz posiadanie tytułu prawnego do dysponowania nieruchomością powoda w zakresie posadowienia i eksploatacji urządzeń energetycznych wyszczególnionych w pozwie. Uprawnienie to wywodził z faktu wydania w tej materii decyzji administracyjnoprawnych względnie zasiedzenia prawa o treści służebności przesyłu jako następstwo faktycznego korzystania z infrastruktury energetycznej na zasadach służebności gruntowej o treści służebności przesyłu przez okres wymagany prawem do jej zasiedzenia.

Ubocznie pozwany wskazywał, że żądanie usunięcia linii i towarzyszącej im infrastruktury nie znajduje żadnego uzasadnienia wobec przeznaczenia użytkowanych linii w systemie energetycznym (interes publiczny) i sprzeczności tego rodzaju żądania z zasadami współżycia społecznego (k. 60 - 78)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Nieruchomość gruntowa położona na działkach nr (...) w B., dla której prowadzona jest obecnie księga wieczysta (...) stanowi od 1993r. własność

powoda. (...) te powód nabył na podstawie umowy darowizny zawartej z rodzicami Z. i H. J..

Powyższe nieruchomości wchodziły pierwotnie w skład gospodarstwa rolnego należącego do J. B., przy czym działka nr (...) wraz z kilkoma innymi działkami m.in. (...)o łącznej powierzchni 9, 21 ha stanowiła przedmiot aktu nadania z 3 października 1966r. który następnie został objęty orzeczeniem o wykonaniu aktu nadania z 17 listopada 1973r. wydanym przez Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w G.. Orzeczenie to uprawomocniło się z dniem 14 grudnia 1973r. i stało się podstawą ujawnienia nieruchomości, w tym działki nr (...) w księdze wieczystej Kw nr (...). W okresie późniejszym księga była prowadzona pod numerem Kw (...)

Natomiast działki nr (...) o łącznej powierzchni 1, 18 ha do dnia 29 stycznia 1975r. pozostawały własnością Skarbu Państwa jako mienie Państwowego Funduszu Ziemi. Prowadzona była dla nich początkowo księga wieczysta Kw nr (...) a w późniejszym okresie Kw nr (...). W dniu 29 stycznia 1975r. doszło do ich sprzedaży na rzecz J. B.. Nabycie tej nieruchomości dokonane zostało również na rzecz S. B., będącej małżonką J. B. .

W dniu 5 grudnia 1990r. na podstawie umowy przekazania gospodarstwa rolnego wyżej wskazane działki tj. nr (...) oraz nr (...)i nr (...) wraz z innymi nieruchomościami rolnymi należącymi do J. i S. B. zostały nabyte przez syna przekazujących gospodarstwo (...) z jednoczesnym ustanowieniem na rzecz zbywców dożywotniej, nieodpłatnej służebności mieszkania na nieruchomości objętej księgą Kw nr (...) ((...)).

W dniu 16 czerwca 1992r. K. B. dokonał sprzedaży części nieruchomości wchodzących w skład przekazanego mu gospodarstwa a w tym działek nr (...) na rzecz Z. J. i H. J. - rodziców powoda. Działki te wpisane zostały do księgi Kw nr (...) i następnie objęte wspomnianą umową darowizny z 18 czerwca 1993r. dokonaną na rzecz powoda

W późniejszym okresie doszło do podziału działki nr (...) na dwie mniejsze działki oznaczone (...)

1. okoliczności bezsporne - wydruki zupełne, oraz dokumentacja z akt ksiąg wieczystych SZ1Y/00038568/0; (...); (...); (...), (...), oraz (...):

- orzeczenie o wykonaniu aktu nadania z 17 listopada 1973r. - k. 267- 268

- zawiadomienie o założeniu księgi wieczystej Kw nr (...) z 29 grudnia 1973r. - k. 269

- wniosek o założenie księgi wieczystej z dnia 4 grudnia 1974r. - k. 271

- wypis z rejestru gruntów dotyczący działek nr (...) według stanu na 1974r. - k. 272

- umowa sprzedaży z dnia 29 stycznia 1975r.- k. 273- 275

- umowa przekazania gospodarstwa rolnego z 5 grudnia 1990r. - k.299- 300

- umowa sprzedaży z 16 czerwca 1992r. - k. 276- 278

- umowa darowizny z dnia 18 czerwca 1993r. - k. 282- 285

2. wypis z rejestru gruntów dot. działek nr (...) - k. 9

Działki nr (...) zgodnie z kierunkami zagospodarowania przestrzennego Gminy G. przyjętymi uchwałą Rady Miejskiej z 29 lutego 2008r. znajdują się obecnie w strefie rozwoju zabudowy mieszkaniowej z towarzyszeniem działalności usługowej.

Dotychczasowy sposób korzystania z nieruchomości miał charakter rolniczy. Nieruchomość obejmująca wskazane działki stanowi tzw. użytki zielone.

okoliczności bezsporne - por. operat szacunkowy z 26 września 2014. opracowany przez G. K. - k. 22

W obrębie nieruchomości powoda na działkach nr (...) znajdują się urządzenia elektroenergetyczne eksploatowane aktualnie przez pozwanego obejmujące napowietrzne linie przesyłowe wysokiego napięcia 220 kV i 400 kV wraz ze słupem podtrzymującym jedną z tych linii.

Wskazane linie przebiegają przez działkę nr (...) na odcinku 77 m, przez działkę nr (...) - na odcinku 26 m; przez działkę nr (...) na odcinku 74 m, a przez działkę nr (...) - na odcinku 20 m.

Stanowią one część głównych linii przesyłowych przebiegających na trasie K. - G. W.. oraz K. -M.. Linie te zostały przeprowadzone przez obszar dawnych powiatów G., (...) i (...) w tym m.in. przez grunty położone w obrębie wsi B.. W okresie wcześniejszym linie te były opisywane jako biegnące na trasach K. - S. i C. - S. a także gdy chodzi o linie 400 kV - K. - D. i K.- P..

Ich budowa rozpoczęta została na początku lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku na podstawie decyzji wydanych w maju i czerwcu 1972r. przez Wojewódzką Radę Narodową w S. zatwierdzających ogólny plan realizacyjny tej inwestycji, po uzyskaniu wymaganych opinii właściwych służb i instytucji.

Niezależnie od tego w dniu 29 grudnia 1972r. wydane zostały przez Powiatową Radę Narodową w G. decyzje o udzieleniu zezwolenia na zajęcie gruntów i przeprowadzenie w ich obrębie prac związanych z budową

linii energetycznych, skierowane do ówczesnych mieszkańców B. będących posiadaczami gruntów, przez które przeprowadzone zostały linie energetyczne 220 kV i 400 kV.

Adresatem jednej z takich decyzji był zamieszkujący w B. B. (2) pierwotny właściciel gruntów nabytych przez powoda. Wydana wobec niego decyzja dotyczyła tylko części działek wchodzących w skład nadanego na jego rzecz gospodarstwa rolnego a mianowicie działek nr (...) objętych następnie księgami wieczystymi Kw nr (...) i Kw nr (...).

informacja Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w S. z 17 marca 1971r. o możliwości i warunkach realizacji inwestycji dotyczącej budowy napowietrznej linii elektroenergetycznej 220 kV i 400 KV relacji C. - S. - k. 119

opis trasy przebiegu linii - k. 117

wykaz uzyskanych opinii - k. 118

Decyzja Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w S. z 22 maja 1972r. - k. 115

Decyzja Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w S. z 26 czerwca 1972r. - k. 116

Decyzje Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w G. - Wydział Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej z 29 grudnia 1972r. - k. 100- 114

Od chwili wybudowania i oddania do eksploatacji linie są na bieżąco używane do przesyłu energii elektrycznej przez eksploatujące je kolejno przedsiębiorstwa energetyczne wykonujące w tym zakresie typowe czynności techniczno obsługowe związane z prowadzeniem dystrybucji energii na potrzeby jej odbiorców.

Żaden z właścicieli nieruchomości - poprzedników powoda nie przeciwstawiał się funkcjonowaniu linii energetycznej na działkach nr (...) w tym także nie domagał się zapłaty za usytuowanie i korzystanie z urządzeń elektroenergetycznych na tych działkach.

okoliczności bezsporne - por. przesłuchanie powoda - k. 224

Powierzchnia zajmowana przez wskazaną infrastrukturę energetyczną na gruntach powoda z uwzględnieniem obszaru niezbędnego do obsługi tych urządzeń i dostępu do nich, wraz ze strefą ochronną wyłączoną z eksploatacji na inne cele, wynosi odpowiednio 6609 m² na działce nr (...); 2241 m² na działce nr (...); 6380 m² na działce nr (...) m² na działce nr (...). O. ten obliczony został przy przyjęciu szerokości pasa technologicznego związanego z eksploatacją linii na 50 m dla linii 220 kV oraz 80 m dla linii 400 kV, wynikającego m.in. z rozpiętości jej przewodów na odcinku ich przebiegu przez nieruchomość powoda.

Powierzchnia zajmowana bezpośrednio przez słup energetyczny zlokalizowany na działce nr (...) wynosi natomiast 70 m²

operat szacunkowy z 26 września 2014. opracowany przez G. K. - k. 15 - 36

W chwili obecnej powód zamieszkuje za granicą na terenie Niemiec a działki nr (...); (...) wchodzące w skład należącej do niego nieruchomości nie są w żaden sposób zagospodarowane. 17 września 2009 wydana została na rzecz powoda decyzja o warunkach zabudowy zezwalająca na lokalizację na terenie działek nr (...) inwestycji budowlanej w postaci siedliska rolniczego (zabudowy zagrodowej) składającej się z budynku mieszkalnego i budynków gospodarczych lub inwentarskich położonych na zwartym obszarze o powierzchni do 3000 m przyległym do drogi dojazdowej.

decyzja nr (...) o warunkach zabudowy z 6 kwietnia 2009r. - k. 41

decyzja nr (...) o warunkach zabudowy z 17 września 2009r. z załącznikiem - k. 6- 8 (k. 43- 45)

przesłuchanie powoda - k. 223- 224

W dniu 24 października 2014r. po bezskutecznych negocjacjach w sprawie ustanowienia służebności przesyłu powód wezwał pozwanego do usunięcia z terenu nieruchomości całości przebiegających w jej obrębie urządzeń przesyłowych argumentując to zamiarem zabudowy działek, którego realizacja wskutek istnienia infrastruktury energetycznej pozwanego jest utrudniona. Ponadto wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 48 tys. zł. z tytułu korzystania z przedmiotu jego własności przez okres 10 lat

W dniu 24 października 2014r. sprecyzował żądanie zapłaty domagając się kwoty 5700 zł. za bezumowne korzystanie z gruntów przez okres 10 lat oraz jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności w kwocie 28 514, 67 zł.

Wycieszenie należności oparte zostało na uzyskanym przez powoda we własnym zakresie operacie szacunkowym z września 2014r., w którym w powyższy sposób oszacowana została wartość wynagrodzenia za korzystanie z gruntów na cele eksploatacji urządzeń przesyłowych, oraz wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu.

wezwania z potwierdzeniami odbioru - k. 11, 13- 14

operat szacunkowy z 26 września 2014. opracowany przez G. K. - k. 15 - 36

przesłuchanie powoda - k. 223- 224

W okresie bezpośrednio po wybudowaniu linii i oddaniu do eksploatacji pozostawały one w dyspozycji przedsiębiorstwa państwowego działającego pod nazwą: „ Zakłady (...) z siedzibą w P. ”. Przedsiębiorstwo to zostało utworzone zarządzeniem nr 232 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 25 listopada 1958 r. w trybie przejścia składników majątku dotychczasowych przedsiębiorstw energetycznych szczegółowo wymienionych w zarządzeniu ze skutkiem na dzień 1 stycznia 1959r. Objęło ono m.in. Zakład (...) działający pod tą nazwą od kwietnia 1958 i zajmujący się eksploatacją lokalnych linii energetycznych, oraz sieciowych urządzeń energetycznych i obsługą odbiorców energii elektrycznej.

W 1985r. nazwę przedsiębiorstwa Zakłady (...) zmieniono na (...).

Z dniem 31 grudnia 1988 r. na podstawie zarządzenia nr 57 Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1988 r. w sprawie podziału przedsiębiorstw państwowych zrzeszonych we Wspólnocie (...) i (...) Brunatnego zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 1988 r. w sprawie wykazu przedsiębiorstw państwowych oraz innych państwowych jednostek organizacyjnych podlegających zgrupowaniu we Wspólnocie Energetyki i Węgla Brunatnego dokonany został podział przedsiębiorstwa (...) w P.. W jego wyniku przewidziano utworzenie nowych, niezależnych przedsiębiorstw i zakładów energetycznych. Wśród nich znalazł się m.in. Zakład (...), oraz Zespół Elektrowni (...) w N.

Przedsiębiorstwo państwowe działające pod nazwą: „ Zakład (...) - Przedsiębiorstwo Państwowe w S. ” powstało na podstawie zarządzenia nr 31/org/89 Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 r. Znalazło to odzwierciedlenie we wpisie do rejestru handlowego nr 275 dokonanym dnia 27 lutego 1989 r. Nowo utworzonemu przedsiębiorstwu państwowemu zostały przekazane aktywa i pasywa wykazane w bilansie wyżej opisanego Zakładu (...).

Z dniem 12 lipca 1993 r. zarządzeniem nr 196/O./93 Ministra Przemysłu i Handlu z 9 lipca 1993 r. dokonano przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod nazwą: „ Zakład (...) - Spółka Akcyjna ” z siedzibą w S., która nabyła wszelkie prawa majątkowe i niemajątkowe Zakładu (...) za wyjątkiem wyraźnie wyszczególnionych składników tego majątku, oraz praw niemajątkowych, które jako zorganizowana część przedsiębiorstwa zostały wniesione przez Skarbu Państwa tytułem aportu do spółki (...) S.A. w W.. Zgodnie z wykazem stanowiącym załącznik do zarządzenia nr 196/O./93 wśród przekazywanych składników i obiektów energetycznych znalazła się m.in. infrastruktura elektroenergetyczna stanowiąca linie przesyłowe 220 kV i 400 kV relacji odpowiednio G. - K. i K. - M. oraz K. - D. i K. - P., zlokalizowane w obrębie nieruchomości powoda.

Przejęcie tej i innych sieci przesyłowych wysokich napięć z terenu kraju potwierdzone zostało uchwałą podjętą przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy spółki (...) S.A. w W. z dnia 31 maja 1994 r. o podwyższeniu kapitału akcyjnego spółki.

Dnia 5 października 2007 r. w Monitorze Sądowym i Gospodarczym Nr (...) ogłoszono plan podziału spółki (...) S.A. z siedzibą w W.. W podziale uczestniczyły: spółka (...) SA. z siedzibą w W. jako spółka dzielona i spółka (...) S.A. z siedzibą w W. jako spółka przejmująca. Celem podziału było całkowite wydzielenie z (...) S.A. operatora systemu przesyłowego elektroenergetycznego (OSP) razem z majątkiem sieciowym. Wśród składników majątku przypadającego spółce przejmującej, tj. (...) S.A. z siedzibą w W. znalazły się wszystkie linie oraz stacje elektroenergetyczne a także pozostały majątek sieciowy.

W dniu 24 października 2007 r. spółka (...) S.A. z siedzibą w W. zmieniła firmę na (...) S.A.

W dniu 5 grudnia 2007 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenia spółek (...) S.A. oraz (...) S.A. podjęły uchwały w sprawie udziału spółki (...) S.A. w podziale spółki (...) S.A. Zaplanowano, iż spółka (...) S.A. przejmie - na zasadach określonych szczegółowo w planie podziału, ogłoszonym w Monitorze Sądowym i Gospodarczym z dnia 5 października 2007 r. - wydzieloną część składników materialnych i niematerialnych spółki (...) S.A., potrzebnych do realizacji zadań operatora systemu przesyłowego elektroenergetycznego.

Postanowieniem z dnia 28 grudnia 2007 r., Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy XII Wydział Gospodarczy KRS dokonał wpisu podwyższenia kapitału zakładowego spółki (...) S.A. z siedzibą w W., wskazując na przejęcie części majątku spółki (...) S.A., na mocy ww. uchwały z dnia 5 grudnia 2007 r.

W dniu 11 grudnia 2008 r. spółka (...) S.A. z siedzibą w W. zmieniła firmę na (...) S.A. z siedzibą w K.

W 2013r. doszło do kolejnej zmiany nazwy przedsiębiorstwa, które obecnie działa (...) S.A. z siedzibą w K.

okoliczności bezsporne - por. dokumentacja załączona do odpowiedzi na pozew:

zarządzenie nr 2/org Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 14 lutego 1985r. w sprawie zmiany nazw zakładów energetycznych okręgów - k. 128- 130

zarządzenie nr 16 Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia (...) z 12 sierpnia 1975r. w sprawie dostosowania terenowej organizacji energetyki do podziału administracyjnego państwa - k. 120-127

zarządzenie nr 57 Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1988r. w sprawie podziału niektórych przedsiębiorstw podlegających zgrupowaniu we Wspólnocie (...) i (...) Brunatnego z załącznikiem - k. 131- 138

zarządzenie nr 196/O./93 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993r. z załącznikiem - k. 96- 99

protokół z Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia akcjonariuszy (...) S.A. z 31 maja 1994r. z uchwałą nr 1 Walnego Zgromadzenia - k. 140- 145, oraz załącznikami w postaci:

- wykazu zarządzeń Ministra Przemysłu i Handlu dotyczących podziału państwowych przedsiębiorstw energetycznych i wniesienia ich zorganizowanych części mienia do (...) S.A. na podstawie ustawy o przekształceniu własnościowym niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa - k. 146- 150

- wykazu protokołów przekazania i przejęcia sieci elektroenergetycznych, w tym linii i stacji najwyższych napięć wniesionych do (...) S.A. - k. 151- 155

protokół z Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia (...) S.A. z 5 grudnia 2007r. - k. 157- 164

protokół z Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia (...) S.A. z 5 grudnia 2007r. - k. 165- 171

plan podziału spółki (...) S.A. - k. 172 - 181

postanowienie Sądu Rejonowego dla miasta stołecznego Warszawy w W. z dnia 31 grudnia 1994r. - k. 139

odpis pełny z rejestru spółki (...) S.A. - k. 182- 193

odpis pełny z rejestru spółki (...) S.A. - k. 194- 210

Sąd zważył co następuje:

Nie ulega wątpliwości, że właściciel nieruchomości w ramach roszczeń przewidzianych w art. 222 i nast. k.c. (**ustawa z dnia 23 kwietnia 1964r. Kodeks cywilny** zwana dalej – k.c.) może domagać się przywrócenia stanu zgodnego z prawem od osoby, która narusza jego prawo własności w inny sposób niż wyzucie z władztwa a także wynagrodzenia za tzw. bezumowne a więc nie usankcjonowane prawnie korzystanie z przedmiotu własności. Roszczenia takie nie przysługują jednak przeciwko osobie, która legitymuje się skutecznym wobec właściciela uprawnieniem do korzystania z jego gruntu w oznaczonym zakresie.

W realiach sprawy strona pozwana podniosła tego rodzaju zarzuty niweczące prawa właściciela oparte na przepisach o ochronie praw własności. Tym samym zbadanie i rozważenie powyższych okoliczności wskazujących na ewentualność uzyskania przez pozwanego uprawnień do korzystania z gruntu powoda w ramach tzw. służebności urządzeń przesyłowych miało podstawowe znaczenie dla oceny zasadności roszczeń zgłoszonych przez powoda w niniejszej sprawie.

W przedmiotowej sprawie poza sporem pozostaje, że od samego początku procesu pozwany powoływał się na posiadanie przez niego tytułu prawnego, pozwalającego na korzystanie z nieruchomości powoda w zakresie, w jakim przebiegają przez nią linie elektroenergetyczne oraz posadowiony jest słup elektroenergetyczny. W pierwszej kolejności wywodził, iż sporne linie elektroenergetyczne zostały wybudowane zgodnie z ówczesnie obowiązującymi zasadami i są one trwałym, oraz widocznym urządzeniem przesyłowym w rozumieniu art. 49 k.c. służącym dystrybucji energii elektrycznej na dalszy obszar. W tym zakresie pozwany powoływał się na decyzje wydane w 1972r. w trybie przepisów o wywłaszczeniu nieruchomości, z których jedna dotyczyła między innymi gruntów należących do poprzednika prawnego powoda J. B.. Ponadto wedle twierdzeń pozwanego inwestycja była przeprowadzona za zgodą bądź przynajmniej przyzwoleniem właściciela gruntu, gdyż w świetle przepisów prawa budowlanego przesłanką uzyskania pozwolenia na budowę jest prawo do dysponowania nieruchomością na cele budowlane. Pozwany przedstawił w tym zakresie decyzję opartą na przepisach prawa budowlanego i planowania przestrzennego zatwierdzającą plan realizacji inwestycji obejmującej budowę linii przesyłowych przebiegających przez teren na jakim położona jest nieruchomość powoda

Niezależnie od powyższego pozwany tytuł prawny, pozwalający na korzystanie z nieruchomości powoda w zakresie, w jakim przebiegają przez nią linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia oraz posadowiony jest słup, wywodził dodatkowo z zasiedzenia służebności gruntowej, odpowiadającej swą treścią służebności przesyłu. Podniósł bowiem, że korzystanie z nieruchomości powoda w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, trwało w sposób niezakłócony od chwili rozpoczęcia budowy urządzeń przesyłowych a więc od 1972r, i było korzystaniem w dobrej wierze.

Należy w tym miejscu zaakceptować pogląd, wyrażony m.in. przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 listopada 2012 r., sygn. II CSK 120/12, Lex nr 1267161, że państwowe osoby prawne, które w okresie przed dniem 31 stycznia 1989 r., w wyniku realizacji inwestycji przesyłowych, przebiegających przez nieruchomości nie należące do

przedsiębiorstwa przesyłowego, co do których wydane były decyzje administracyjne o przebiegu linii przesyłowej i pozwolenia budowlane, objęły w dobrej wierze posiadanie służebności, jako korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści tej służebności (art. 172 § 1 k.c. w związku z art. 292 i art. 352 k.c.).

Wymaga jednocześnie podkreślenia, że przedstawione przez pozwanego decyzje Wojewódzkiej Rady Narodowej w S. z dnia 22 maja 1972r. i 26 czerwca 1972r., zatwierdzające ogólny plan realizacyjny zagospodarowania terenu inwestycji dotyczących budowy (przebiegu) linii 400 kV oraz 220 kV miały podstawę w art. 30 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o planowaniu przestrzennym, art. 30 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. Prawo budowlane oraz zarządzeniu Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 28 października 1969 r. w sprawie planów realizacyjnych; oraz zapadły po uzgodnieniach z kilkunastoma urzędami i innymi instytucjami, co trwało co najmniej od 1971r. (por. k. 118). W tych okolicznościach zasadniczo nie istnieje potrzeba odwoływania się dodatkowo do decyzji administracyjnej wydanej na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego w oparciu o art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 1958r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, która zgodnie z aktualnymi poglądami orzecznictwa stanowi trwały i samodzielny tytuł do zajęcia i korzystania z nieruchomości na cele eksploatacji urządzeń przesyłowych w zakresie analogicznym jak obecnie funkcjonujące służebności przesyłowe.

Niespornym jest tu, że pozwany nie dysponuje dokumentem, który potwierdzałby wprost prawo jego poprzednika będącego inwestorem do dysponowania nieruchomością powoda, np. zgodą ówczesnego jej posiadacza (J. B.) na jej zajęcie czy pozwoleniem na budowę. Z kolei przedstawiona przez pozwanego decyzja z dnia 29 grudnia 1972r. (por. k. 109) wydana na podstawie ustawy o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości z 1958 r. dotyczyła tylko części działek objętych aktem nadania, które następnie weszły w skład nieruchomości dla jakich urządzone zostały księgi wieczyste Kw nr (...) i Kw nr (...). Wśród działek wskazanych w decyzji nie znalazły się w szczególności działki stanowiące obecnie przedmiot własności powoda tj. (...)

Zgodnie ze stanowiskiem zaprezentowanym w wyroku SN z dnia 6 maja 2009 r., sygn. II CSK 594/08, Lex nr 510969 przedsiębiorstwo energetyczne, które nie legitymuje się uprawnieniem do ingerowania w sferę cudzej własności nieruchomości dla bieżącego utrzymania urządzeń przesyłowych, korzysta z tej nieruchomości w złej wierze i zobowiązane jest do świadczenia wynagrodzenia na podstawie art. 225 k.c. W orzeczeniu tym wyrażone zostało jednocześnie zapatrywanie, że stałe korzystanie z linii przesyłowej, polegające na prowadzeniu jej bieżącej eksploatacji a w tym prac o charakterze konserwacyjnym lub naprawczym zakłada konieczność swobodnego dostępu do tych urządzeń a tych uprawnień nie gwarantuje samo uzyskanie pozwolenia na budowę urządzeń przesyłowych, jak też zgodność budowy z wymaganiami Prawa budowlanego. Jednak za zbyt daleko idący należy uznać pogląd by dobra wiarę przedsiębiorstwa przesyłowego można było przyjmować wyłącznie w sytuacji gdy odpowiednie uprawnienia do dysponowania gruntem uzyskało ono na podstawie umowy z właścicielem nieruchomości, czy przez ustanowienie służebności przez sąd. albo legitymowało się pozwoleniem administracyjnoprawnym wynikającym z decyzji wydanej w trybie art. 124, 128 ust. 4, art. 129, 132 ust. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 46, poz. 543 z późn. zm.; a poprzednio w art. 70 i 74 ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości tekst jedn.: Dz. U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127; a jeszcze wcześniej w art. 35 i 36 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości

Stanowisko takie znajduje usprawiedliwienie zwłaszcza w odniesieniu do gruntów, które w okresie budowy urządzeń przesyłowych i rozpoczynania ich eksploatacji nie stanowiły jeszcze, formalnie rzecz biorąc, cudzej własności a tak było w przypadku gruntów na działkach (...), które dopiero pod koniec 1973r. (działka nr (...)) i na początku 1975r. (działki nr (...)) stały się własnością osoby trzeciej (por. orzeczenie o wykonaniu aktu nadania i umowa sprzedaży powołane w części wstępnej). W tych warunkach nie można bowiem odmówić przedstawicielom Skarbu Państwa skuteczności powołania się na istnienie usprawiedliwionego przeświadczenia o przysługującym Państwu prawu władania na cele przesyłowe gruntami, przez które przeprowadzone zostały legalnie (zgodnie z ówczesnymi wymaganiami prawa) urządzenia przesyłowe, jak również, że Skarb Państwa pomimo późniejszego przeniesienia prawa do gruntu na inną osobę nie traci uzyskanej w ten sposób już wcześniej możliwości korzystania ze znajdującej się w ich obrębie infrastruktury przesyłowej (energetycznej). Objęcie gruntu wraz ze znajdującą się na jego terenie (czy dokładniej w przestrzeni nad gruntem) infrastrukturą energetyczną (przesyłową) przez nowego właściciela bez żadnych zastrzeżeń,

w tym bez formalnego ustanowienia służebności lub wprowadzenia odpłatności za korzystanie z niej lub ścisłego unormowania zasad tego korzystania w ramach innego rodzaju relacji o charakterze obligacyjnym mogło być poza tym poczytane za dorozumianą zgodę na bieżącą eksploatację urządzeń przesyłowych na dotychczasowych zasadach odpowiadających korzystaniu z nich w ramach posiadania właściwego dla służebności gruntowej.

Istotnym argumentem natury prawnej przemawiającym na korzyść dobrej wiary pozwanego w związku z wybudowaniem i objęciem we władanie urządzeń przesyłowych przebiegających przez grunt powoda jest ustawowo wprowadzone domniemanie dobrej wiary jak również fakt, że realizacja przez państwo inwestycji energetycznej takiej jak opisywana w niniejszej sprawie miała swoją podstawę prawną w ustawie o powszechnej elektryfikacji miast i osiedli. Wskazane tu domniemanie dobrej wiary jest wprawdzie domniemaniem wzruszalnym. Niemniej jednak dla jego obalenia konieczna jest określona inicjatywa strony kwestionującej wnioski tego domniemania a tym samym przedstawienie w tym zakresie przeciwdowodów. Poza sporem pozostaje, że taka inicjatywa nie została w realiach sprawy przez powoda przejawiona, pomimo podnoszonych przez pozwanego zarzutów.

Reasumując w rozpoznawanej sprawie objęcie przez poprzednika prawnego pozwanego, tj. „Zakłady (...) z siedzibą w P.” we władanie nieruchomości, stanowiącej obecnie własność powoda, w zakresie pozwalającym na korzystanie z niej w sposób odpowiadający służebności przesyłu, nastąpiło na podstawie decyzji administracyjnych wydawanych przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w S. oraz Powiatowej Rady Narodowej w G.. Ich treścią było zatwierdzenie planu realizacji inwestycji w zakresie budowy napowietrznych linii energetycznych 220 kV i 400 kV przebiegających m.in. przez teren B. a także zezwolenie na wejście na grunty znajdujące się w posiadaniu indywidualnych osób w celu wykonania niezbędnych czynności związanych z realizacją zamierzonej inwestycji. Decyzje powyższe nie zostały podważone do chwili obecnej, a więc funkcjonują w obrocie prawnym i są wiążące w postępowaniu cywilnym.

Pośrednio, na zasadzie domniemań faktycznych, wynika z nich, iż poprzednik pozwanego podejmował wymagane przez prawo działania zmierzające do uzyskania prawa do dysponowania gruntami na cele realizacji inwestycji budowlanej obejmującej budowę infrastruktury energetycznej w postaci linii przesyłowych wysokich napięć.

W tych warunkach przedstawione decyzje stanowią wystarczającą przesłankę do przyjęcia dobrej wiary przedsiębiorstwa przesyłowego jako obejmującego w sposób zgodny z prawem, na zasadach i w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu, władanie terenem (gruntami), na którym została zlokalizowana a następnie wybudowana należąca do niego infrastruktura energetyczna

Jako niewątpliwą i niekwestionowaną w sprawie okoliczność należy też uznać, że bezpośrednio z chwilą wybudowania urządzeń energetycznych opisanych w pozwie zostały one oddane do bieżącej eksploatacji, która prowadzona jest w sposób niezakłócony do chwili obecnej zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń

Ze względu na szczupłość materiału dowodowego pozostającego w dyspozycji sądu a zwłaszcza nieprzedstawienie przez pozwanego szczegółowej dokumentacji technicznej związanej z odbiorem technicznym sieci energetycznych i powiązanych z nią urządzeń po ich wybudowaniu a także dokumentacji z okresu jej eksploatacji np. protokołów przeglądów lub innych czynności technicznych poczynienie w tym względzie bardziej precyzyjnych ustaleń, w tym ustalenie konkretnej dany oddania infrastruktury do użytku okazało się niemożliwe Nie podważa to jednak przesłanek dobrej wiary przedsiębiorstwa energetycznego korzystającego z opisywanych urządzeń w imieniu i na rzecz Państwa w celu realizacji jego zadań a więc podejmujących czynności służące zaspokajaniu interesów powszechnych i mających na względzie dobro ogółu obywateli.

Ponieważ pozwany nie przedstawił decyzji wydanej w trybie przepisów o wywłaszczaniu nieruchomości odnoszącej się bezpośrednio do nieruchomości powoda (tj. działek nr (...)) a jednocześnie powoływał się na fakt zasiedzenia służebności związanej z korzystaniem z przebiegających przez te działki linii przesyłowych - odrębnego rozważenia wymagała ta alternatywnie zgłoszona podstawa nabycia prawa do używania gruntów należących obecnie do powoda.

Rozpoznając ów zarzut w trybie przesłankowym sąd ocenił, że podstawy zasiedzenia

prawa obejmującego korzystanie z nieruchomości powoda w zakresie wskazanym przez pozwanego zostały skutecznie wykazane.

Wskazać należy tu, że w dniu 3 sierpnia 2008 r. weszły w życie przepisy art. 305¹- 305⁴ k.c. o służebności przesyłu, dodane przez ustawę z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731), wprowadzające możliwość ustanowienia służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy, który jest właścicielem urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., lub zamierza wybudować takie urządzenia. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 5 czerwca 2009 r., sygn. I CSK 392/08, LEX 578032, choć przed wejściem w życie tych przepisów obowiązujące prawo nie przewidywało wprost tego rodzaju służebności, w orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmowano, stosując w drodze analogii art. 145 k.c., możliwość ustanowienia służebności przesyłu, a także nabycia jej w drodze zasiedzenia. W ostatnich latach ustaliła się jednolita linia orzecznicza, co do tego, że istnieje możliwość nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej, odpowiadającej treścią służebności przesyłu (art. 292 k.c. w zw. z art. 352 k.c.), nawet wówczas, gdy posiadanie rozpoczęło się przed wejściem w życie przepisów wyraźnie normujących tę kwestię. Potwierdza tę linię uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., sygn. III CZP 18/13, Biul. SN 2013/5/5, w myśl której jeszcze przed wprowadzeniem służebności przesyłu w 2008 r. zakłady przesyłowe mogły zasiadywać prawo do korzystania z cudzej działki. Okres posiadania instalacji przed 2008 r. dolicza się do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności.

Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się w tym zakresie odpowiednio.

Trwałym i widocznym urządzeniem w rozumieniu tego przepisu jest tylko rezultat świadomego działania człowieka (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 1969 r., II CR 516/68, OSNC 1969 Nr 12, poz. 220), w zasadzie wytwór posiadacza służebności, a nie właściciela nieruchomości, z której posiadacz służebności korzysta (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 1974 r., III CRN 94/74, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1998 r., I CKN 543/97, nie publ). Przykładem takiego trwałego i widocznego urządzenia na nieruchomości, z której korzysta posiadacz służebności, jest między innymi linia elektroenergetyczna, bądź słupy elektroenergetyczne, które z chwilą przyłączenia ich do sieci weszły w skład przedsiębiorstwa przesyłowego.

W dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy, rozważając problem zakresu korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego z cudzej nieruchomości, jako przesłanki prowadzącej do zasiedzenia przez niego służebności gruntowej odpowiadającej swą treścią służebności przesyłu (obecnie służebności przesyłu), zwrócił uwagę, że wymagania przewidziane w art. 292 k.c. spełnia każde urządzenie materialne umożliwiające korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie służebności, odpowiadające jej treści pod względem gospodarczym i usytuowane na tej nieruchomości lub w inny sposób wkraczające w jej sferę (postanowienie z dnia 4 października 2006 r., sygn. akt II CSK 119/06, Monitor Prawniczy 2006 nr 21, s. 1128). O istnieniu posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności polegającej na korzystaniu z linii wysokiego napięcia decyduje przede wszystkim przebieg tej linii nad nieruchomością obciążoną, a nie umiejscowienie na niej słupa podtrzymującego przewody (wyrok z dnia 19 maja 2004 r., sygn. akt III CK 496/02, nie publ., postanowienie z dnia 6 lipca 2011 r., I CSK 157/11, Biul. SN 2011/11/12).

Jak wyraźnie wskazano w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 r., (V CSK 502/10, LEX nr 1096048) posiadanie przez przedsiębiorstwo państwowe urządzeń energetycznych, które zostały posadowane lub przeprowadzone przez cudzą nieruchomość, jest posiadaniem w rozumieniu art. 352 k.c. i może prowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu (art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c.). .

Zgodnie z art. 352 k.c., kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności. Przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje

służebność, natomiast władanie w zakresie służebności gruntowej kwalifikowane jest, zgodnie z art. 336 k.c., jako posiadanie zależne.

Podkreślenia wymaga, że posiadanie w zakresie służebności nie musi być wykonywane w sposób ciągły, lecz stosownie do potrzeb, tak jak ma to właśnie miejsce w przypadku służebności przesyłu. Jak ponadto słusznie podnosi się w literaturze i co podkreślał także Sąd Najwyższy między innymi w wyroku z dnia 31 maja 2006 r. IV CSK 149/2005, Lex Polonica nr 409449, posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości.

Uszczegóławiając tę kwestię należy zwrócić uwagę, że specyfika służebności przesyłowej przesądza o tym, że stanowiąca zasadniczą treść służebności eksploatacja urządzeń energetycznych na ogół nie wymaga jak już to zaznaczono permanentnego korzystania z samego gruntu w tym wstępu na grunt, w obrębie którego zlokalizowane są eksploatowane urządzenia. Konieczność taka występuje zazwyczaj jedynie incydentalnie w związku z przeprowadzaniem przeglądów technicznych lub czynnościami w zakresie przebudowy, modernizacji bądź usuwania awarii linii lub powiązanych z nią urządzeń. Oznacza to, że posiadanie służebności nie jest zdeterminowane wykonywaniem bezpośredniego, efektywnego władztwa nad nieruchomością (gruntem) lecz samą możliwością tego władania w ramach korzystania z urządzeń przesyłowych. Jego istotą w przypadku linii elektroenergetycznych jest dokonywanie przesyłu (dystrybucja) energii elektrycznej i realizowanie jej dostaw dla konkretnych odbiorców. Tak więc sam fakt istnienia na nieruchomości lub w obrębie nieruchomości urządzeń przesyłowych i stałe (nielimitowane czasowo) z nich korzystanie, w celu dokonywania przesyłu energii elektrycznej, wyczerpuje wymóg korzystania z trwałego i widocznego urządzenia przewidziany w art. 292 k.p.c.

Konkludując - korzystanie z nieruchomości powoda i jego poprzedników przez obecnego przedsiębiorcę energetycznego jak i jego poprzedników obejmowało czynności, które odpowiadały treści służebności gruntowej. To zaś oznacza efektywne wykonywanie posiadania tej służebności w rozumieniu art. 352 k.c. w zw. z art. 285 § 1 i 2 k.c.

Zasiedzenie jest instytucją prowadzącą do nabycia prawa na skutek upływu czasu. Umożliwia ono, sankcjonując istniejący stan faktyczny, usunięcie długotrwałej niezgodności między stanem prawnym a stanem posiadania. Na skutek zasiedzenia, które następuje ex lege, dotychczasowy uprawniony traci swoje prawo, a nabywca uzyskuje je niezależnie od niego; jest więc ono pierwotnym sposobem nabycia prawa podmiotowego.

Kluczową dla oceny skuteczności nabycia w drodze zasiedzenia prawa do nieruchomości jest kwestia daty rozpoczęcia i czasu trwania posiadania prowadzącego do zasiedzenia oraz zagadnienie dobrej lub złej wiary posiadacza, które ma bezpośredni wpływ na długość wymaganego terminu zasiedzenia.

W części orzeczeń SN jak np. wyroku z dnia 6 października 2010 r., sygn. II CSK 156/10, Lex nr 970068, przy analizie tego zagadnienia w aspekcie obowiązku świadczenia wynagrodzenia w ramach roszczeń uzupełniających (art. 224- 225 k.c.) wyeksponowane zostało, że przymiot dobrej wiary rozumianej jako błędne, ale usprawiedliwione w danych okolicznościach przeświadczenie posiadacza służebności o przysługującym mu prawie do korzystania z cudzej nieruchomości, którego istnienie po stronie posiadacza pozwala zapobiec obowiązkowi uiszczenia wobec właściciela gruntu wynagrodzenia za korzystanie z tego gruntu, musi obejmować cały okres eksploatacji urządzeń. Z powyższego wynika, że istnienie dobrej wiary w dacie wybudowania linii elektroenergetycznej nie oznacza automatycznie istnienia tej dobrej wiary w przyszłości, wobec każdorazowego właściciela nieruchomości, a więc w całym późniejszym okresie władania cudzą nieruchomością w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu i nie oznacza trwałego ograniczenia jego właścicielskich uprawnień.

Niemniej jednak, w sytuacji rozważania zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu i przyjęcia odpowiedniego terminu zasiedzenia, decydujące znaczenie ma istnienie dobrej bądź złej wiary w momencie przeprowadzenia (rozpoczęcia realizacji) inwestycji związanej z budową linii energetycznych i objęcia w tym celu w posiadanie nieruchomości przez które one przebiegają a także wynikające z przepisu art. 7 k.c. domniemanie dobrej wiary posiadacza. Istotna przy tym będzie jedynie dobra wiara na początku okresu posiadania prowadzącego do zasiedzenia. Jej utrata w czasie trwania

posiadania nie ma już dla możliwości zasiedzenia znaczenia (odmiennie niż jest to w przypadku wspomnianych rozliczeń pomiędzy właścicielem a posiadaczem).

W rozpoznawanej sprawie do rozpoczęcia budowy infrastruktury energetycznej w postaci napowietrznych linii przesyłowych 220 i 400 kV i objęcia w tym celu przez przedsiębiorstwo państwowe Zakłady (...) nieruchomości położonych w B. zlokalizowanych na trasie przebiegu zaplanowanej inwestycji doszło w okresie 1972-1973r., co wynika z załączonych do odpowiedzi na pozew decyzji.

W ocenie sądu pomimo, że posiadanie kwalifikowane jako posiadanie służebności rozpoczęło się formalnie rzecz biorąc dopiero z chwilą zbycia przez Skarb Państwa poszczególnych nieruchomości na rzecz osób trzecich to właśnie data wydania decyzji stanowiących podstawę zajęcia gruntów na cele realizacji inwestycji jest miarodajna dla oceny dobrej lub złej wiary przedsiębiorstwa eksploatującego następnie w imieniu Państwa wymienioną infrastrukturę energetyczną.

Kodeks cywilny, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1965 r., wprowadził w przepisie art. 172 k.c. termin zasiedzenia wynoszący przy dobrej wierze - 10 lat, zaś przy złej wierze - 20 lat i terminy te obowiązywały do zmiany art. 172 k.c. wprowadzonej ustawą z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55, poz. 321 z późn. zm.) na mocy której terminy te wynoszą 20 i 30 lat. Te krótsze terminy stosuje się, gdy zasiedzenie nastąpiło przed wejściem w życie wyżej wymienionej noweli, tj. przed dniem 1 października 1990 r. Jeśli natomiast bieg zasiedzenia rozpoczął się, ale nie zakończył przed tą datą, mają zastosowanie terminy odpowiednio 20 i 30 lat (art. 9 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r.).

Jak zostało to już szczegółowo przedstawione przy omawianiu charakteru i konsekwencji prawnych decyzji administracyjnych wydanych na rzecz poprzednika prawnego pozwanego w związku z realizacją inwestycji przesyłowej obejmującej budowę infrastruktury energetycznej zlokalizowanej m.in. na nieruchomości opisanej w pozwie - powód nie zdołał obalić, wynikającego z art. 7 k.c., domniemania dobrej wiary właściciela infrastruktury energetycznej jakim był w początkowym okresie Skarb Państwa. W szczególności złej wiary poprzednika prawnego pozwanego nie sposób jest wyprowadzać z braku decyzji pozbawiającej lub ograniczającej prawo własności w odniesieniu do nieruchomości należącej obecnie do powoda, przeznaczonej na realizację celu publicznego jakim było wybudowanie infrastruktury energetycznej, skoro w przypadku nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa decyzja taka nie była wymagana w świetle przepisów ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 z późn. zm.).

Pozwala to uznać, że do ziszczenia się przesłanek przewidzianych w art. 172 k.c. doszło jeszcze przed dniem 1 lutego 1989 r. a to oznacza, że to Skarb Państwa nabył przez zasiedzenie służebność przesyłu.

Dodać należy, że w okresie sprzed 1 lutego 1989 r., kiedy obowiązywał art. 128 k.c. (uchylony **ustawą z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny**), wyrażający zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, to wyłącznie Skarb Państwa, a nie przedsiębiorstwo państwowe był posiadaczem urządzeń przesyłowych i cudzej nieruchomości, na której je posadowiono i tylko on mógł nabyć przez zasiedzenie służebność gruntową przesyłu. Pogląd ten należy uznać za ugruntowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Na szczególną uwagę zasługuje tutaj uchwała z dnia 22 października 2009 r., sygn. III CZP 70/09, OSNC 2010/5/64, w której stwierdzono, że korzystanie przez przedsiębiorstwo państwowe z nieruchomości w sposób odpowiadający treści służebności gruntowej, prowadzące do zasiedzenia służebności gruntowej przed dniem 1 lutego 1989 r., stanowiło podstawę do nabycia tej służebności przez Skarb Państwa. W uzasadnieniu powyższej uchwały stwierdzono, że beneficjentem działań podejmowanych przez przedsiębiorstwa państwowe, które prowadziły do nabycia praw w wyniku zasiedzenia, w tym także zasiedzenia służebności gruntowej, był Skarb Państwa.

Przedsiębiorstwa energetyczne i inne przedsiębiorstwa przesyłowe do dnia 1 lutego 1989 r. wykonywały czynności odpowiadające treści służebności przesyłu w ramach zarządu mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, a więc w relacji ze Skarbem Państwa były w istocie dzierżycielami w rozumieniu art. 338 k.c. co

uniemożliwiało im nabycie na swoją rzecz własności ani innych praw rzeczowych. Dopiero wprowadzenie zmian do kodeksu cywilnego stworzyło z dniem 1 lutego 1989 r. dla państwowych osób prawnych, a takimi były przedsiębiorstwa państwowe, możliwość nabywania dla siebie własności nieruchomości i innych praw rzeczowych. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 r., V CSK 502/10, LEX nr 1096048, z dnia 25 stycznia 2006 r. I CSK 11/2005 Monitor Prawniczy 2006/24 str. 1341, z dnia 10 kwietnia 2008 r. IV CSK 21/2008 Lex Polonica nr 1879481, z dnia 17 grudnia 2008 r. I CSK 171/2008 OSNC 2010/1 poz. 15 i z dnia 17 grudnia 2010 r. III CZP 108/2010 Lex Polonica nr 2427699 oraz wyroki z dnia 8 czerwca 2005 r. V CSK 680/2004 i z 31 maja 2006 r. IV CSK 149/2005 Lex Polonica nr 409449).

Podkreślenia przy tym wymaga, że objęcie przez Skarb Państwa, reprezentowany przez przedsiębiorstwo państwowe określonej nieruchomości w celu budowy linii energetycznej, oraz jej późniejszej eksploatacji, następowało nie w ramach władczych uprawnień państwa, lecz w celu wykonania państwowych zadań gospodarczych. Dostarczanie przez państwowe przedsiębiorstwa energetyczne energii elektrycznej oraz budowa i konserwacja urządzeń do tego służących stanowiło bowiem wykonywanie zadań gospodarczych państwa, było więc działaniem w ramach dominium, a nie w ramach tzw. imperium (tj. władzy publicznej). Skarb Państwa może być zatem uznany za posiadacza tych urządzeń oraz nieruchomości, na których się znajdują, w zakresie odpowiadającym służebności przesyłowej. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008 r., sygn. akt I CSK 171/08, LexPolonica nr 1977892, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 r., sygn. akt V CSK 502/10 Lex Polonica nr 3996829).

Pozwany jak każdy następca prawny (sukcesor generalny) właściciela "z tytułu zasiedzenia" może powołać się na tego rodzaju nabycie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2012 r., sygn. III CSK 316/11, LEX nr 1232468). Stanowi ono źródło uprawnienia pozwanego do korzystania z gruntu w zakresie służebności przesyłowej na tych samych zasadach i zakresie w jakim uprawnienie to uzyskał uprzednio Skarb Państwa jako pierwotny właściciel infrastruktury przesyłowej

Infrastruktura ta stanowiła jak przedstawiono to szczegółowo w części wstępnej zorganizowaną część majątku poprzedników prawnych pozwanego, który zgodnie z wpisem do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym z dnia 31 grudnia 2007 r. jest obecnie właścicielem spornej infrastruktury sieciowej, w tym także linii, które objęte zostały żądaniem pozwu..

Zaznaczyć należy też, że w realiach niniejszej sprawy powód nigdy nie zaprzeczył wskazywanym przez pozwanego okolicznościom, a mianowicie że początkowo przedsiębiorstwo Zakłady (...), później Zachodni O. Energetyczny a następnie Zakład (...), a ostatecznie pozwany, byli dysponentem spornej linii elektroenergetycznej i związanych z nią urządzeń, oraz że podmioty te korzystały nieprzerwanie z gruntów należących do strony powodowej w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, wynikającej z lokalizacji w ich obrębie linii 220 i 400 kV. Na tę okoliczność pozwany przedłożył zresztą stosowne dokumenty wykazujące następstwo prawne po jego stronie, wiarygodności których powód nie podważał.

Powód ani jego poprzednicy prawni nie podejmowali ponadto w okresie biegu zasiedzenia wobec obecnego przedsiębiorstwa przesyłowego ani podmiotów których jest ono następcą prawnym żadnych akcji zaczepnych powodujących w myśl art. 123 § 1 pkt. 1 k.c. w zw. z art. 175 k.c. przerwę w biegu terminu zasiedzenia. W szczególności żądanie usunięcia urządzeń infrastruktury energetycznej należących do pozwanego z terenu działek będących własnością powoda zostało zgłoszone po raz pierwszy dopiero w obecnie wniesionym pozwie. Okoliczność ta nie ma więc żadnego znaczenia dla możliwości stwierdzenia zasiedzenia prawa o treści służebności przesyłu, do którego doszło w okresie jeszcze przed wytoczeniem wskazanego powództwa.

Na marginesie wskazać należy, że nawet gdyby dało się w niniejszej sprawie obronić pogląd o realizowaniu przez pozwanego (jego poprzedników) posiadania infrastruktury przesyłowej w złej wierze to i tak przy uwzględnieniu możliwości doliczenia posiadania z okresu przed dniem 1 lutym 1989r. - do skutecznego nabycia praw do służebności przesyłowej doszło jeszcze przed wytoczeniem powództwa w niniejszej sprawie a więc przed zaistnieniem przerwy w biegu terminu jej zasiedzenia. 30 - letni wymagany okres posiadania upływał bowiem w takiej sytuacji w odniesieniu

do najpóźniej nabytych działek nr (...) w styczniu 2005r. W przypadku zaś działki nr (...) nabycie takie nastąpiłoby już w grudniu 2003r.

W powyższej sytuacji znajduje zastosowanie przepis art. 176 § 1 k.c., w myśl którego, jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Jest tak zaś wtedy, gdy zasiedzenie na rzecz poprzedniego posiadacza jeszcze nie nastąpiło.

Zaliczalność wcześniejszych okresów posiadania do czasu posiadania aktualnego posiadacza jest podstawową zasadą na gruncie przepisów regulujących bieg terminu i podstawy zasiedzenia prawa własności nieruchomości, mających odpowiednie zastosowanie do zasiedzenia służebności.

O czym wspomniano już wyżej - w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r., jako mająca status państwowej osoby prawnej nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości ani ograniczonych praw rzeczowych, jest uprawniona do doliczenia do okresu swego samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989 r. także okresu posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty, jeżeli w tym czasie nastąpiło przeniesienie posiadania służebności.

Oceniając w kontekście regulacji art. 176 k.c. dopuszczalność dokonania tego rodzaju doliczenia w realiach rozpoznawanej sprawy należy pamiętać, że do posiadania służebności stosuje się tylko odpowiednio przepisy o posiadaniu rzeczy. W literaturze dominuje pogląd, że do posiadania służebności nie stosuje się art. 349-351 k.c., a nawet wskazuje się na brak podstaw do stosowania art. 348 k.c.

W przypadku posiadania służebności przesyłowej wydanie rzeczy polega na ogół na przejęciu przedsiębiorstwa przesyłowego, którego użyteczność jest zwiększana przez korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności gruntowej (por. odpowiednio wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 stycznia 1969 r., III CRN 271/68, OSNCP 1969, Nr 10, poz. 177). Pomimo braku pełnej zgodności w literaturze, w orzecznictwie przyjmuje się jednak konsekwentnie, że przejęcie takiego posiadania jest czynnością faktyczną. Poza tym wyrażany jest pogląd, że również wszelkie przypadki uwłaszczenia z mocy ustawy oznaczają przeniesienie posiadania (za postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2015 r., V CSK 26/14, niepubl.).

W rezultacie fakt przejmowania infrastruktury energetycznej przez kolejnych poprzedników prawnych pozwanego - zgodnie z opisem przedstawionym w części wstępnej niniejszych rozważań - oznacza kontynuację posiadania urządzeń tej infrastruktury połączoną z możliwością dysponowania nimi jaka mieści się w sferze aktów władczych opisywanych jako korzystanie z rzeczy, oraz podpada pod hipotezę normy wynikającej z art. 176 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c..

Dodać należy, że jak już to zaznaczono powód nie kwestionował w żaden sposób faktu przeniesienia posiadania służebności przesyłu na rzecz poprzedników prawnych pozwanego a w konsekwencji na rzecz jego samego przez Skarb Państwa, w imieniu którego przedsiębiorstwo działające pod nazwą Zakład (...) korzystało z trwałych i widocznych urządzeń elektroenergetycznych w postaci napowietrznych linii energetycznej oraz słupa, jak i związanej z tym korzystaniem części gruntów przez które przebiegają linie, należące obecnie do pozwanego. Poza tym - na co również zwrócono uwagę już wcześniej - fakt ten w dostateczny sposób potwierdzają przedstawione przez pozwanego dokumenty świadczące o ciągłości posiadania składników majątku przedsiębiorstwa jaka wynika z następstwa prawnego po stronie eksploatujących infrastrukturę przedsiębiorstw energetycznych.

Nabywając grunty wchodzące w skład gospodarstwa rolnego objęte orzeczeniem o wykonaniu aktu nadania z 17 listopada 1973r. oraz późniejszą umową z 29 stycznia 1975r. poprzednicy powoda podobnie zresztą jak powód jako beneficjent umowy darowizny z 1993r. mieli doskonałą orientację i świadomość co do istnienia linii przesyłowych wraz ze słupem energetycznym na sąsiadujących z sobą działkach nr (...), jak też w obrębie przestrzeni powietrznej nad tymi nieruchomościami. Przez cały dotychczasowy długi okres eksploatacji linii przesyłowych kolejni właściciele gruntów, w tym powód do 2014 - 2015r. godzili się na związane z tym ograniczenia w wykonywaniu swoich uprawnień właścicielskich. W szczególności nie podejmowali oni żadnych działań zmierzających do skutecznego

zakwestionowania możliwości jej używania przez przedsiębiorstwo energetyczne, którego następcą prawnym jest pozwany.

Tym samym tak czy inaczej - niezależnie od przyjętego jako właściwy terminu zasiedzenia służebności i daty początkowej jego obliczania istnieją w realiach sprawy podstawy do stwierdzenia, że do ziszczenia się przesłanek zasiedzenia doszło jeszcze w okresie poprzedzającym wytoczenie obecnego powództwa a nawet datę od jakiej powód domaga się wynagrodzenia za korzystanie z jego nieruchomości.

Ponieważ jak wyżej wskazano zostały spełnione wszystkie przesłanki z art. 172 k.c. w zw. z art. 292 k.c. prowadzące do nabycia służebności przesyłu w drodze zasiedzenia najpóźniej z początkiem 2005 r., a pozwany wykazał nabycie uprawnień do korzystania z nieruchomości powoda w zakresie odpowiadającym tej służebności przesyłu, żądanie pozwu należało w całości uznać za bezzasadne.

Wypada w tym miejscu przypomnieć, że "nabycie własności (jak też odpowiednio służebności przesyłu) przez zasiedzenie następuje z mocy samego prawa z upływem ostatniego dnia terminu zasiedzenia. Jest więc ono "jednorazowe", chociaż jego przesłanki realizują się w długim okresie. Orzeczenie o zasiedzeniu ma charakter deklaratoryjny, a samo nabycie charakter pierwotny.

W praktycznej konsekwencji oznacza to, że uzyskanie prawa do korzystania z gruntu na zasadzie służebności przesyłu eliminuje nie tylko możliwość skutecznego domagania się usunięcia z terenu działek należących do powoda urządzeń infrastruktury energetycznej, do których korzystania nabyło prawo przedsiębiorstwo pozwanego ale także w całości wyłącza uprawnienie do żądania przez powoda jako właściciela wynagrodzenia za to korzystanie, w tym za okres poprzedzający dzień zasiedzenia. W tym zakresie należy zaaprobować pogląd Sądu Najwyższego, wyrażony w postanowieniu z dnia 15 kwietnia 2011 r., sygn. III CZP 7/11 (analogicznie wyrok SN z dnia 12 stycznia 2012 r., II CSK 258/11 LEX nr 1125088), że osobie, która utraciła własność rzeczy wskutek jej zasiedzenia przez posiadacza, nie przysługuje wobec posiadacza roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy bez tytułu prawnego w okresie poprzedzającym dzień zasiedzenia. Sąd Najwyższy podkreślił, iż nabycie praw do rzeczy przez posiadacza kosztem właściciela jest w razie ziszczenia się przesłanek zasiedzenia usprawiedliwione ochroną porządku publicznego. Tym samym brak rekompensaty finansowej dla właściciela z tytułu ograniczenia prawa jego własności nie narusza konstytucyjnej ochrony praw przewidzianej w art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Nie budzi w konsekwencji obecnie żadnych wątpliwości stanowisko, że funkcja zasiedzenia sprzeciwia się przyznaniu byłemu właścicielowi wobec posiadacza, który nabył uprawnienia do posiadanej rzeczy także wszelkich innych roszczeń, u których podstaw leży prawo własności a do takich należą roszczenia uzupełniające za okres poprzedzający datę zasiedzenia, w tym roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy. Jak zostało to wprost wyrażone w przywołanym wcześniej orzeczeniu SN - ład, porządek prawny, stabilizacja stosunków w zakresie odnoszącym się do własności rzeczy, czyli wszystko to, do czego zapewnienia zmierza zasiedzenie, ulegałoby w przeciwnym razie zakłóceniu przez spory dotyczące roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy w okresie poprzedzającym datę zasiedzenia. Roszczenie takie pozostaje bowiem w ścisłym związku z roszczeniem windykacyjnym i jest uzależnione od uregulowania kwestii o charakterze własnościowym.

Choć dostrzec w tym miejscu należy, że posiadania prowadzącego do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia własności nieruchomości, to niewątpliwie zaprezentowany powyżej pogląd ma walor uniwersalny i odnosi się również do sytuacji zasiedzenia służebności gruntowej w postaci tzw. służebności przesyłu. Wynika to przede wszystkim z charakteru instytucji zasiedzenia. Po pierwsze przedmiotem zasiedzenia jest prawo na cudzej rzeczy, po drugie skutek zasiedzenia w postaci nabycia służebności gruntowej wynika z mocy samego prawa, oraz jak już wskazano ma charakter pierwotny i nieodpłatny.

Okoliczności te powodują, że powództwo niezależnie od przytoczonej w nim argumentacji, oraz wyrażanego przez powoda przeświadczenia o słuszności zgłoszonego żądania jako wywodzonego z najsilniejszego prawa do rzeczy jakim jest prawo własności nie podlegało uwzględnieniu

Pozwany o czym była wielokrotnie mowa w toku niniejszych rozważań legitymuje się tytułem do korzystania z nieruchomości powoda w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, a to czyniło żądanie powoda, uzależnione od wykazania braku tego tytułu po stronie pozwanego, nieuprawnionym.

O kosztach procesu orzeczono w myśl art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. oraz na podstawie § 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. Zasądzone koszty obejmują wynagrodzenie pełnomocnika i opłatę skarbową od pełnomocnictwa

Z.

- (...)

- (...)